

Lausunto luonnoksesta valtion väyläverkon investointiohjelmasta vuosille 2024-2031

Kunnanhallitus 27.02.2023 § 44
57/00.04.00/2023

Valmistelija: vs. kunnansihteeri ja kunnaninsinööri

Väylävirasto pyytää kunnan lausuntoa 28.2.2023 mennessä luonnoksesta valtion väyläverkon investointiohjelmasta vuosille 2024-2031.

Tausta

Väylävirasto laatii vuosittain valtion väyläverkon 8-vuotisen investointiohjelman osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman, Liikenne 12 –suunnitelman, toimeenpanoa.

Investointiohjelmassa esitetään lähivuosien tärkeimmät liikenneinfrahankkeet, jonka talouskehyksen määrittelee Liikenne12-suunnitelma. Vuosia 2024-2031 koskeva investointiohjelma on Väyläviraston tietoon perustuva ehdotus uusien rata-, maantie- ja vesiväylähankkeiden toteuttamisesta ja niiden vaikutuksista. Väyläverkon investointiohjelma sisältää kehittämishankkeita, isoja peruskorjaushankkeita ja hankekokonaisuuksia sekä pienempiä parantamishankkeita.

Väylävirasto pyytää avoimella lausuntopyynnöllä vuosittain päivitettävästä investointiohjelmasta lausuntoja, joiden kautta tulee esille sidosryhmien tietoa ja näkökulmia investointiohjelmaan liittyen. Lausuntopyynnössä pyydetään tarkastelemaan investointiohjelman luonnosta seuraavassa esitettyjen kysymysten kautta.

Tavoitteet

Väylävirasto pyytää jatkotyön pohjaksi lausuntoja erityisesti seuraavista asioista:

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?
2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?
3. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehyksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?
4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seuranta?
5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten?
6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Lausuntopyyntö asiakirjoineen on luettavissa osoitteessa:
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=6f42f622-c926-4c0b-b113-d0a260c71a36>

Päätösesitys

Kunnanjohtaja:

Sonkajärven kunta antaa luonnoksesta seuraavan lausunnon:

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman mukaan Suomen tavoitteena on taata koko maan saavutettavuus ja liikennejärjestelmän vastaavuus elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin. Väyläverkon investointiohjelmassa tulisi ottaa painokkaammin huomioon elinvoimaisen itäisen Suomen kehittämisen edellytykset. Itä-Suomen teiden ja ratojen korjausvelkaa on kurottava kiinni, ja myös puhtaita kehitysinvestointeja tulisi suunnata aiempaa enemmän alueelle. Perusväylänpidon rahoitustason tulee olla sellainen, että väyläverkon tarvittavat parantamistoimenpiteet pystytään toteuttamaan oikea-aikaisesti niin, että ne eivät mittasuhteiltaan laajene kehittämishankkeiksi. Investointiohjelmaan päätyvien kehityshankkeiden tulee olla aitoja kehityshankkeita, eivät ylläpidosta ja korjaamisesta tehtyjen säästöjen tai leikkausten paikkaamista.

Muuttunut geopoliittinen tilanne Ukrainan sodan myötä on merkinnyt merkittävää ja todennäköisesti pitkäaikaista muutosta liikenteelle. Muutokset ovat dramaattisimmat itäisessä Suomessa, kun teollisuuden logistiikkaketjut on jouduttu järjestämään uudelleen. Saimaan kanavan tavaravirtojen siirtyminen itäisen Suomen maanteille ja raiteilla tarkoittaa merkittävää lisäkuormaa korjausvelkaisille väylille. Erityisesti raaka-aineiden kuljettaminen Kaakkois-Suomen tehtaille ja satamiin on lisääntynyt. Kyse ei ole hetkellisestä trendistä. Traficomien valtakunnallisen liikenne-ennusteen (2022) mukaan erityisesti Savon ja Karjalan radan kuljetusvirrat kasvavat seuraavan vajaan kymmenen vuoden aikana. Investoinnit itäisen Suomen logistiikan toimivuuden turvaamiseksi on käynnistettävä pikaisesti ja erityisesti rataverkon välityskykyä on parannettava nopeasti. Investointiohjelman tilannekuvassa merkittävät muutokset on tunnistettu, mutta niiden vaikutuksia Itä-Suomelle ei ole otettu huomioon toimenpiteiden tasolla.

Muuttuneen turvallisuustilanteen ja huoltovarmuuden ohella on investointiohjelmassa kiinnitettävä paremmin huomiota teollisuuden toimintaedellytysten turvaamiseen. Ylä-Savossa on teknologisesta kehittyneitä kone-, maa- ja metsäteollisuutta, joiden raaka-aineiden ja tuotteiden liikkuvuus on ensisijaisen tärkeää. Kyseisten tuotteiden ulkomaan viennin osuus on noin 80-90 % ja edellyttää toimintavarmaa kuljetusketjua. Väyläinvestointien kannattavuuden arvioinnissa ei tule keskittyä vain henkilöliikenteen matka-aikoihin ja matkustajamääriin, vaan painottaa tavaraliikenteen merkitystä. Tulevaisuudessa uutena tekijänä Itä-Suomen väyläverkon liikennemääriin vaikuttaa myös tuulivoimatuotannon leviäminen yhä idemmäs ja edullisen uusiutuvan energian paikalliseen tuotantoon perustuvan teollisuuden potentiaali. Itä-Suomi elinvoimaa ei saa päästää negatiiviseen kierteseen, joka voi aiheutua liikenneinfran rapautumisesta, jos Itä-Suomen tarpeita ei aleta huomioida investointien suuntaamisessa. Väyläinvestointien tekemättä jättäminen vaikuttaa yritysten investointihalukkuuteen ja kilpailukykyyn. Tekemättömät väyläinvestoinnit ovat korjausvelkaa ja näkyvät nopeasti Itä-Suomen saavutettavuudessa ja alueellisessa kilpailutilanteessa.

Sonkajärven kunta yhtyy Pohjois-Savon maakuntaliiton esitykseen siitä, että investointiohjelmaan tulee sisällyttää Itä-Suomen neuvottelukunnan esittämät liikenteen kärkihankkeet kuten Savon ja Karjalan ratojen välityskyvyn ja palvelutason kehittäminen muun muassa liikennepaikkoja lisäämällä ja tasoristeyksiä vähentämällä. Investointiohjelmassa tulee huomioida Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen -työryhmän loppuraportti, jonka mukaan on strategisesti olennaista, että itäisen Suomen raidehankkeet toteutetaan

mahdollisimman pikaisella aikataululla. Raportin mukaan erityisesti Karjalan radan ja Savon radan investointiohjelman mukaisia hankkeita on vauhditettava kaikin käytettävissä olevin keinoin, jotta toteuttamisvaiheeseen päästään mahdollisimman nopeasti. Tieverkon osalta Sonkajärven ja muun Ylä-Savon saavutettavuuden kannalta erityisesti investoinnin Vt5 Leppävirta-Kuopio saaminen investointiohjelmaan on kriittistä sekä liikennejärjestelmäsuunnitelman täydentäminen Vt5:llä Iisalmi-Kajaani välin nostolla hankesuunnitteluun.

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
